

Fiche 2: Mededeling inzake meertaligheid

1. Algemene gegevens

Voorstel: Mededeling: Meertaligheid: een troef voor Europa en een gemeenschappelijk engagement

Datum Commissiedocument: 18 september 2008

Nr. Commissiedocument:: COM(2008) 566

Pre-lex: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nl&DosId=197401

Nr. impact assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board: niet opgesteld

Behandelingstraject Raad: Via RWG Onderwijs, RWG Cultuur naar de OJC-raad van 20- 21 november

Eerstverantwoordelijk ministerie: Ministerie van OCW

2. Essentie voorstel

Met deze mededeling bouwt de Commissie voort op de kaderstrategie voor meertaligheid uit 2005¹ en een brede raadpleging van 2007/2008 over meertaligheid. De Commissie stelt voor meertaligheid in een bredere context te plaatsen die naast onderwijs ook sociale cohesie en welvaart omvat, de twee belangrijkste doelstellingen van de Lissabon strategie en wijst daarbij op de uitdagingen die grotere mobiliteit binnen de Unie en migratie van buiten de Unie op dit punt met zich meebrengen. Ook kan eentaligheid een belemmering vormen voor werkzoekenden en kunnen ondernemingen kansen op de interne markt mislopen door een gebrek aan talenkennis. Tot slot wijst de Commissie op uitdagingen die administratieve samenwerking binnen de Unie van 27 lidstaten met zich meebrengt.

Tegen deze achtergrond streeft de Commissie ernaar burgers bewust te maken van de waarde van de taaldiversiteit binnen de EU en de kansen die daarmee samenhangen en het wegnemen van barrières voor interculturele dialoog. Uitgangspunt daarbij is de in 2002 overeengekomen 'Barcelona-doelstelling' die inhoudt dat burgers naast hun moedertaal nog in twee andere talen kunnen communiceren².

Binnen de voorgestelde geïntegreerde aanpak benadrukt de Commissie het belang van meertaligheid voor interculturele dialoog en sociale cohesie (denk o.a. aan integratie) en de concurrentievoordelen die ondernemingen op de interne markt kunnen hebben op grond van talenkennis en kennis van andere culturen (bevordering internationaal ondernemen). Op de arbeidsmarkt draagt talenkennis bij aan het vergroten van kansen op een goede baan.

Europese mobiliteitsprogramma's voor lerenden en leraren kunnen hier een belangrijke ondersteunende rol spelen. Verder is het van belang dat er op alle onderwijsniveau's voldoende aanbod is van taalonderwijs. Tot slot kunnen taalbarrières via de media (ondertiteling van films) en nieuwe ICT-oplossingen (automatische vertaaldiensten) worden geslecht.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wet- en regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

¹ COM (2005) 596

² Europese Raad van Barcelona, 15 en 16 maart 2002, conclusies van het voorzitterschap, deel I, 43.1. Hierin wordt opge-roepen tot "verdere maatregelen ... teneinde de beheersing van basisvaardigheden te bevorderen, met name door het onderwijs van ten minste twee vreemde talen vanaf zeer jonge leeftijd..."

Als uitvloeisel van bovenstaande overwegingen kondigt de Commissie een aantal eigen activiteiten aan en verzoekt de lidstaten een aantal activiteiten op zeer uiteenlopende terreinen te ondernemen.

Om samenhang in het geheel aan te brengen stelt de Commissie de volgende vijf acties voor:

1. Samenwerking met de lidstaten via de methode van open coördinatie in het kader van ‘onderwijs en opleiding 2010’ en streven naar meer gewicht voor meertaligheid in het nieuwe strategisch kader voor samenwerking na 2010. Daartoe zal de taak van de werkgroep Talen worden uitgebreid tot alle aspecten van meertaligheid.
2. Oprichten van een platform met de media, culturele organisaties en andere belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld om praktijkvoorbeelden ter bevordering van meertaligheid met het oog op de interculturele dialoog te bespreken en uit te wisselen.
3. Voortbouwen op het bestaande bedrijvenforum om een permanent kader voor samenwerking met belanghebbenden te creëren.
4. Goede praktijkvoorbeelden inventariseren en verspreiden en synergie tussen de drie bovengenoemde fora stimuleren. De Commissie zal de voortgang monitoren, bijvoorbeeld door om de twee jaar een EU-taalconferentie te organiseren.
5. Meertaligheid integreren in relevante EU-programma's, zoals het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek, het Media-programma, het beleidskader voor de informatiemaatschappij ‘i2010’ en het Leven Lang Leren-programma.

De Commissie verzoekt de lidstaten dit voorgestelde gebiedsoverschrijdende beleidskader voor meertaligheid te onderschrijven en op het meest geschikte niveau uit te voeren.

Bovenstaande acties en de in de mededeling aangekondigde acties van de Commissie passen binnen de (aanvullende) bevoegdheid die de Gemeenschap op dit terrein heeft. De Gemeenschap is het aangewezen niveau om deze acties en activiteiten effectief uit te voeren (subsidiariteit), denk aan het faciliteren van het ‘leren van elkaar’ tussen lidstaten, het analyseren van beleidsrelevante ontwikkelingen binnen de Unie, het stimuleren van leermobiliteit en interculturele dialoog. Ook bij het ontwikkelen van ICT-oplossingen voor administratieve samenwerking tussen de overheden van de lidstaten kan de Commissie een nuttige rol spelen. Het is op deze terreinen dat EU-optreden meerwaarde heeft of kan hebben.

De vormgeving ervan is dusdanig onverbindend dat ook het proportionaliteitsoordeel positief is. Het is aan de lidstaten om te bepalen op welk niveau hun activiteiten het beste uitgevoerd kunnen worden.

In de bespreking van de uitwerking van de mededeling over meertaligheid zal Nederland alert zijn op de vraag of de subsidiariteit en/of proportionaliteit in het geding komen.

Aan de in deze mededeling aangekondigde acties zijn geen extra kosten verbonden.

4. Nederlandse positie over de mededeling

Nederland onderschrijft het belang van meertaligheid in brede zin, onder meer in het kader van de concurrentiepositie van Nederland en de EU, het belang van het leren van vreemde talen en de interculturele dialoog. De ondersteuning die de Commissie op dit vlak kan bieden is welkom. Uitgangspunt voor Nederland is daarbij wel dat de voorgestelde acties op Europees niveau een vrijwillig karakter hebben, zodat de lidstaten steeds zelf kunnen bepalen of en in welke mate een beroep wordt gedaan op deze ondersteuning.

Onderwijs

De uitgangspositie van het Nederlandse beleid omtrent meertaligheid vormt het “Nederlands activiteitenprogramma moderne vreemde talen” (2005). Het feit dat Nederland dit actieplan (mede op verzoek van de Commissie) heeft ontwikkeld, onderschrijft het belang dat Nederland hecht aan het onderwijs van vreemde talen. Dit plan wordt momenteel geëvalueerd, de resultaten hiervan vormen het uitgangspunt voor de verdere vormgeving van het Nederlandse beleid voor meertaligheid. In het verlengde hiervan is Nederland al bezig met het verder inbedden van het Europees Referentiekader voor Talen in het Nederlandse onderwijs, dit om het bereikte niveau beter te kunnen bewaken en op termijn wellicht te verhogen.

Nederland is van mening dat met bovengeschetst nationaal beleid ten aanzien van onderwijs in voldoende mate wordt gehandeld in de geest van de mededeling van de Commissie en zal in reactie daarop geen nieuwe activiteiten gaan ondernemen. Deze insteek vormt de uitgangspositie van de Nederlandse inzet in Brussel. Nederland gaf eerder in Brussel al aan dat voor het leren van vreemde talen de prioriteit ligt in het funderend onderwijs. Ook het Nederlandse bedrijfsleven onderschrijft dat uitgangspunt.

Verder dient nog te worden opgemerkt dat in Nederland:

- a. het funderend onderwijs in hoge mate autonoom is waar het gaat om de inrichting van het onderwijs (al dan niet kiezen voor minder gangbare talen, de wijze waarop het talenonderwijs wordt aangeboden); de afgelopen jaren daarop nog meer nadruk is komen te liggen (rapport Commissie Dijsselbloem);
- b. het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs een nog verder gaande mate van autonomie kennen, die ook het vaststellen van eindtermen omvat;
- c. de volwasseneneducatie vrijwel geheel is gedecentraliseerd naar lokaal niveau.

Vanwege dit nationale kader worden veel zaken (aanvullend talenaanbod in voortgezet onderwijs, lokaal aanbod volwasseneneducatie, precieze inhoud lerarenopleidingen) niet op centraal niveau geregeld en gevolgd.

Interne Markt Informatiesysteem (IMI)

Nederland steunt de inspanningen van de Commissie om administratieve samenwerking tussen de overheden van de lidstaten bij de uitvoering van Europese regelgeving te vergemakkelijken en taalbarrières daarbij weg te nemen. Het IMI, dat met dit doel wordt ontwikkeld, zorgt ervoor dat autoriteiten van verschillende landen online en in hun eigen taal met elkaar kunnen communiceren. Dit draagt bij aan een efficiënte en juiste toepassing van Europees recht.

Uit de mededeling blijkt dat de Commissie voornemens is om de uitvoering van het beleid over meertaligheid te beoordelen. In de bespreking van de mededeling zal Nederland benadrukken dat de administratieve lasten tot een minimum beperkt dienen te worden.